

Sygn. akt III AUa 236/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	Jolanta Hawryszko Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 grudnia 2020 r. w Szczecinie

sprawy J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 11 marca 2020 r., sygn. akt VI U 141/19

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. zasądza od ubezpieczonej J. L. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje

Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk	Barbara Białecka	Jolanta Hawryszko
----------------------------------	------------------	-------------------

Sygn. akt III AUa 236/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 grudnia 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał ubezpieczonej J. L. emeryturę od 1 listopada 2018 roku. Wysokość emerytury została obliczona na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 3214,40 zł. Wyliczona tak emerytura okazała się niższa od emerytury o symbolu NE, wobec czego organ wskazał, że wypłacana nadal będzie ta ostatnia. Dodatkowo organ podał, że ze względu na to, że ubezpieczona nabyła prawo do wcześniejszej emerytury odmówiono ubezpieczonej prawa do ustalenia rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona J. L., domagając się pełnej informacji na temat jej świadczenia i wyliczenia, która emerytura w dniu przejścia (1 stycznia 2018 roku) była dla ubezpieczonej korzystniejsza finansowo, z Karty Nauczyciela czy powszechna oraz jaki jest prawidłowy kapitał początkowy ubezpieczonej. Ubezpieczona wskazała, że wybrała emeryturę z Karty Nauczyciela bowiem dowiedziała się, że jest korzystniejsza ale gdyby przeszła na emeryturę powszechną otrzymałaby rekompensatę za pracę w warunkach szczególnych, czego nie obejmowała symulacja. Odnośnie kapitału początkowego ubezpieczona wskazała, że pięciokrotne wyliczenie przez ZUS kapitału początkowego za każdym razem jest inne, mimo nie różniących się danych dotyczących informacji stanowiących o wysokości tego kapitału. Dodatkowo ubezpieczona wskazała na swoje okresy składkowe podnosząc że według kalkulatora składkowego okresy zatrudnienia to 14 lat i 3 dni co daje 168 miesięcy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji. Organ wskazał, że w treści odwołania ubezpieczona nie wykazała nieprawidłowości ani błędów w wyliczeniu emerytury, do których organ rentowy mógłby się odnieść. Dodatkowo organ wskazał, że kapitał wyliczony decyzją z 12 kwietnia 2018 roku pozostaje bez wpływu na wysokość emerytury ponieważ nie jest częścią składową świadczenia poza tym decyzja ta jest prawomocna. Co do kapitału wyliczonego decyzją z dnia 6 grudnia 2018 roku organ wskazał, że uwzględnił do wartości kapitału okres zatrudnienia w Medycznym Studium Zawodowym w S. od 19 października 1977 roku do 19 grudnia 1977 roku, wskazując, że według świadectwa RP-7 z 4 stycznia 2002 roku wnioskodawczyni od 20 grudnia 1977 roku do 8 stycznia 1978 roku przebywała na urlopie bezpłatnym. Następną pracę w Wojewódzkiej Spółdzielni Pracy w S. J. L. rozpoczęła 19 stycznia 1978 roku zatem przerwa w zatrudnieniu była od 20 grudnia 1977 roku do 18 stycznia 1978 roku a nie od 9 stycznia 1978 roku do 18 stycznia 1978 roku. Organ wskazał także, że do wyliczenia kapitału uwzględniono okres studiów bez pomniejszania do 1/3 okresów składkowych, okres od 1 października 1982 roku do 30 września 1985 roku został uwzględniony jako okres urlopu wychowawczego na syna Ł. (3 lata). Do wartości kapitału Zakład uwzględnił również okres zatrudnienia w Zespole Szkół Zawodowych w S. od 21 października 1985 roku do 31 sierpnia 1995 roku, podczas tego zatrudnienia w okresie od 1 września 1995 roku do 31 sierpnia 1996 roku ubezpieczona przebywała na urlopie wychowawczym (1 rok) okres ten zaliczono jako urlop wychowawczy. Ponadto wskazano, że do kapitału początkowego organ zaliczył okres zatrudnienia w II Liceum Ogólnokształcącym im. Mieszka I w S. od 1 września 1997 roku do 31 grudnia 1998 roku.

Na rozprawie w dniu 11 marca 2020 ubezpieczona wskazała, że chciałaby otrzymać emeryturę w wariantcie najkorzystniejszym.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2020 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał J. L. prawo do przeliczenia świadczenia przy uwzględnieniu rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego znajdują się na kartach 64 - 66 akt postępowania sądowego.

Z wyrokiem nie zgodził się organ. Rozstrzygnięciu zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2015 r. poz. 965) poprzez jego zastosowanie i przyznanie ubezpieczonej prawa do przeliczenia świadczenia przy uwzględnieniu rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Na podstawie tak sformułowanego zarzutu skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Ponadto apelujący wniósł o zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za II instancję wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, że z dniem 1.01.2018r. przyznano ubezpieczonej emeryturę z tytułu pracy w szczególnym charakterze, jako nauczyciel, a zatem prawo do rekompensaty jej nie przysługuje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna, co skutkowało wydaniem orzeczenia reformatoryjnego.

Należy przypomnieć, że stosownie do treści art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli posiada okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Przepis ust. 2 art. 21 cyt. ustawy stanowi natomiast, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Rekompensata zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 cyt. ustawy, stanowi rodzaj odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej (z powodu niespełnienia warunków ustawowych do nabycia tego prawa).

Sąd Apelacyjny wskazuje, że z powołanych przepisów wynika, iż przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę ("wcześniejszą") w związku z wygaśnięciem po 31 grudnia 2008 r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturze pomostowej;
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 4) nieuzyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

W ustalonym niespornie stanie faktycznym ubezpieczona, urodzona (...) nabyła od 1.01. 2018 prawo do emerytury nauczycielskiej, przyznanej na podstawie art. 88 ust 2a ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Argument Sądu Okręgowego co do tego, że ubezpieczona pobiera emeryturę od osiągnięcia tzw. powszechnego wieku emerytalnego, jest o tyle bezprzedmiotowy, że okoliczność ta nie przesądza, iż jest to emerytura przyznana na warunkach powszechnych. Świadczenie to jest wszak emeryturą przyznaną J. L. z tytułu pracy w szczególnym charakterze, jako nauczyciel. Ubezpieczona, rozwiązując z dniem 31 grudnia 2017 r. stosunek pracy, skorzystała z emerytury uregulowanej w art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela. Jak prawidłowo wskazał apelujący, z uwagi na pobieranie przez ubezpieczoną świadczenia emerytalnego na podstawie art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, prawo do rekompensaty ubezpieczonej nie przysługuje. Rekompensata, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, przewiduje odszkodowanie za utratę przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę "wcześniejszą" w związku z wygaśnięciem po 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie. W świetle tych uregulowań wnioskodawczyni takie odszkodowanie nie przysługuje, ponieważ nie utraciła in abstracto prawa do nabycia emerytury w niższym niż powszechny wiek emerytalny. Rozwiązując wcześniej stosunek pracy, ubezpieczona mogła wcześniej, jeszcze przed ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego nabyć prawo do wcześniejszej emerytury nauczycielskiej.

Powyższe stanowisko jest nie tylko konsekwentnie prezentowane przez tutejszy Sąd Apelacyjny (patrz wyrok SA w Szczecinie z 24.04.2018 r., III AUa 506/17), ale i wsparte jednolitym w tym zakresie orzecnictwem Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., III UK 119/18, LEX nr 2678295; postanowienie SN z 4.07.2019 r., III UK 341/18, LEX nr 2691568). Podkreślić warto, że orzecnictwo Sądu Najwyższego jest w materii tej jednoznaczne i przejrzyste. W postanowieniu z dnia 4.07.2019 r. (III UK 341/18) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, że świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to znaczy takich ubezpieczonych, którzy nie spełnili łącznie wyżej określonych warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Potwierdzeniem tej tezy jest wykładnia art. 2 pkt 5 dokonywana z uwzględnieniem reguł funkcjonalnych (celowościowych). Celem tego przepisu jest bowiem przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień, co oznacza, że musi dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych. Nie dotyczy to natomiast ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie zrealizowali tego uprawnienia. Również regulacja art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych potwierdza taki sposób rozumienia omawianej rekompensaty. O ile bowiem w ust. 1 przewiduje on pozytywną przesłankę nabycia prawa do rekompensaty, którą stanowi legitymowanie się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które przy spełnieniu pozostałych warunków dawałoby przecież podstawę do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym według dotychczas obowiązujących przepisów, o tyle w ust. 2 wymienia także przesłankę negatywną, stanowiąc, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Łączne odczytanie art. 2 pkt 5 oraz art. 21 ust. 2 ustawy jednoznacznie wskazuje więc, że w drugim z wymienionych przepisów nie chodzi o nabycie prawa do jakiegokolwiek emerytury, ale do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na jednej z podstaw przewidzianych w ustawie emerytalno-rentowej. Niemożność wcześniejszego skorzystania z uprawnień emerytalnych na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów stanowi bowiem ową szkodę, którą rekompensata ma naprawić przez przyznanie odpowiedniego dodatku do kapitału początkowego (art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych).

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie.

O kosztach orzeczono zgodnie z wnioskiem organu rentowego na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.).

Gabriela Horodnicka – Stelmaszczuk Barbara Białecka Jolanta Hawryszko